HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua)

27 ianuarie 2011 *

În cauza C-168/09,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 234 CE de Tribunale di Milano (Italia), prin decizia din 12 martie 2009, primită de Curte la 12 mai 2009, în procedura

**Flos SpA**

împotriva

**Semeraro Casa e Famiglia SpA,**

cu participarea:

**Assoluce – Associazione nazionale delle Imprese degli Apparecchi di Illuminazione,**

CURTEA (Camera a doua),

compusă din domnul J.N. Cunha Rodrigues, președinte de cameră, domnii A. Arabadjiev, A. Rosas, U. Lõhmus (raportor) și A. Ó Caoimh, judecători,

* Limba de procedură: italiana.

avocat general: domnul Y. Bot,
grefier: doamna L. Hewlett, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 22 aprilie 2010,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Flos SpA, de G. Casucci și N. Ferretti, avvocati;

— pentru Semeraro Casa e Famiglia SpA, de G. Floridia și F. Polettini, avvocati;

— pentru Assoluce – Associazione nazionale delle Imprese degli Apparecchi di Illuminazione, de C. Galli, M. Bogni și C. Paschi, avvocati;

— pentru guvernul italian, de doamna G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de domnul S. Fiorentino, avvocato dello Stato;

— pentru Comisia Europeană, de domnul H. Krämer și de doamna S. La Pergola, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 24 iunie 2010,

pronunță prezenta

## Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolelor 17 și 19 din Directiva 98/71/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 octombrie 1998 privind protecția juridică a desenelor și modelelor industriale (JO L 289, p. 28, Ediție specială, 13/vol. 24, p. 106).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Flos SpA (denumită în continuare „Flos"), societate care își desfășoară activitatea în domeniul producerii de corpuri de iluminat de design industrial, pe de o parte, și Semeraro Casa e Famiglia SpA (denumită în continuare „Semeraro"), pe de altă parte, cu privire la atingerea adusă drepturilor de autor pe care aceasta pretinde că le deține pentru un model de lampă denumit „Arco".

## Cadrul juridic

*Dreptul Uniunii*

Directiva 93/98/CEE

3 Directiva 93/98/CEE a Consiliului din 29 octombrie 1993 privind armonizarea duratei de protecție a dreptului de autor și a anumitor drepturi conexe (JO L 290, p. 9, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 141) prevede în considerentul (2) că neconcordanțele

dintre legislațiile interne care reglementează duratele de protecție a dreptului de autor și a drepturilor conexe pot să împiedice libera circulație a mărfurilor și libera prestare a serviciilor și să denatureze condițiile de concurență pe piața comună și că se impune, în consecință, pentru a asigura buna funcționare a pieței interne, armonizarea legislațiilor statelor membre astfel încât duratele de protecție să fie identice în întreaga Uniune Europeană.

4 Articolul 1 alineatul (1) din aceeași directivă prevede protecția prin dreptul de autor asupra unei opere literare sau artistice în înțelesul articolului 2 din Convenția de la Berna pentru protecția operelor literare și artistice (Actul de la Paris din 24 iulie 1971), în versiunea modificată la 28 iulie 1979, pe întreaga durată de viață a autorului acestei opere și încă 70 de ani după decesul său.

5 Articolul 10 din aceeași directivă, intitulat „Aplicarea în timp", prevede la alineatele (1)-(3):

„(1) Dacă o durată de protecție mai lungă decât durata de protecție corespondentă prevăzută în prezenta directivă a început deja să se aplice într-un stat membru la data prevăzută la articolul 13 alineatul (1), prezenta directivă nu are ca efect reducerea acelei durate în statul membru respectiv.

(2) Duratele de protecție prevăzute în prezenta directivă se aplică tuturor operelor și obiectelor care, la data prevăzută la articolul 13 alineatul (1), sunt protejate în cel puțin un stat membru în cadrul aplicării dispozițiilor naționale privind dreptul de autor sau drepturile conexe sau care îndeplinesc criteriile de protecție prevăzute de Directiva 92/100/CEE [a Consiliului din 19 noiembrie 1992 privind dreptul de închiriere și de împrumut și anumite drepturi conexe dreptului de autor în domeniul proprietății intelectuale (JO L 346, p. 61, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 120)].

(3) Prezenta directivă nu aduce atingere actelor de exploatare derulate înainte de data menționată la articolul 13 alineatul (1). Statele membre adoptă dispozițiile necesare pentru a proteja în special drepturile dobândite de terți."

6 În temeiul articolului 13 alineatul (1) primul paragraf din Directiva 93/98, statele membre trebuiau să pună în aplicare actele cu putere de lege și actele administrative necesare pentru a se conforma articolelor 1-11 din această directivă înainte de 1 iulie 1995.

Directiva 98/71

7 Potrivit considerentelor (2) și (3) ale Directivei 98/71, diferențele în privința protecției juridice a desenelor industriale oferite prin legislațiile statelor membre afectează direct instituirea și funcționarea pieței interne în privința produselor care încorporează desene sau modele industriale și acestea pot denatura concurența pe piața internă, astfel încât apropierea legislațiilor privind protecția desenelor și modelelor industriale din statele membre este necesară pentru buna funcționare a pieței menționate.

8 În temeiul considerentului (8) al directivei amintite, „în absența armonizării legislației privind drepturile de autor, este important să se stabilească principiul protecției cumulate conform legislației specifice privind protecția desenelor sau modelelor industriale și conform legislației privind drepturile de autor, lăsându-se în același timp statelor membre libertatea de a stabili extensia protecției conferite de dreptul de autor și condițiile în care se conferă această protecție".

9 Articolul 12 din aceeași directivă, intitulat „Drepturile conferite prin înregistrare", prevede:

„(1) Înregistrarea unui desen sau model industrial conferă titularului un drept exclusiv de exploatare și un drept de a interzice terților utilizarea desenului sau modelului industrial fără consimțământul său. Această utilizare trebuie să includă în special fabricarea, oferirea spre vânzare, introducerea pe piață, importul, exportul sau utilizarea unui produs în care este încorporat desenul sau modelul industrial sau căruia i se aplică acesta, sau stocarea unui astfel de produs în scopurile menționate.

(2) În cazul în care, conform legislației unui stat membru, actele prevăzute la alineatul (1) nu au putut fi împiedicate înainte de data intrării în vigoare a dispozițiilor necesare, în conformitate cu prezenta directivă, drepturile conferite prin înregistrarea desenului sau modelului industrial nu pot fi invocate pentru a se împiedica continuarea unor astfel de acte de către persoana care le-a inițiat anterior datei respective."

10 Articolul 17 din Directiva 98/71, intitulat „Relația cu dreptul de autor", prevede:

„Desenul sau modelul industrial care face obiectul înregistrării pentru sau într-un stat membru, în conformitate cu dispozițiile prezentei directive, se bucură deopotrivă de protecția acordată în temeiul legislației privind dreptul de autor din statul respectiv începând cu data la care desenul sau modelul industrial a fost creat sau stabilit sub orice formă. Domeniul de aplicare al acestei protecții și condițiile în care este acordată, inclusiv nivelul de originalitate necesar, sunt stabilite de fiecare stat membru."

11 Articolul 19 alineatul (1) primul paragraf din directiva menționată prevede că statele membre trebuiau să pună în aplicare actele cu putere de lege și actele administrative necesare pentru a se conforma acesteia până la 28 octombrie 2001.

Directiva 2001/29/CE

12 Articolul 1 din Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională (JO L 167, p. 10, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 230), intitulat „Domeniu de aplicare", prevede la alineatul (1) că această directivă reglementează protecția juridică a dreptului de autor și a drepturilor conexe în cadrul pieței interne, acordând o atenție specială societății informaționale.

13 Articolul 2 din directiva amintită prevede sub titlul „Dreptul de reproducere":

„Statele membre prevăd dreptul exclusiv de a autoriza sau de a interzice reproducerea directă sau indirectă, temporară sau permanentă, prin orice mijloace și în orice formă, în totalitate sau în parte:

(a) pentru autori, a operelor lor;

[…]"

*Reglementarea națională*

14 Protecția desenelor și modelelor industriale este acordată în temeiul Decretului regal nr. 1411 din 25 august 1940 privind dispoziții legislative în materia brevetelor pentru modele industriale (*Gazzetta ufficiale* nr. 247 din 21 octombrie 1940). În versiunea aplicabilă până la 19 aprilie 2001, articolul 5 din acest decret regal prevedea:

„Pot face obiectul unui brevet pentru modele și desene industriale ornamentale modelele sau desenele industriale noi care pot conferi anumitor produse industriale o ornamentație specială prin formă sau printr-o combinație specială de linii, de culori sau de alte elemente. Dispozițiile referitoare la dreptul de autor nu se aplică modelelor și desenelor menționate […]"

15 Articolul 2 alineatul 1 punctul 4 din Legea nr. 663 din 22 aprilie 1941 privind dreptul de autor și alte drepturi conexe (*Gazzetta ufficiale* nr. 166 din 16 iulie 1941, denumită în continuare „Legea nr. 633/1941"), în versiunea aplicabilă până la 19 aprilie 2001, condiționează protecția prin dreptul de autor pentru desene și modele industriale de „însușirea de a fi separabil" („scindibilità"), prevăzând că beneficiază de protecția acestui drept „operele […], chiar aplicate în industrie, dacă valoarea lor artistică este separabilă de caracterul industrial al produsului cu care sunt asociate".

16 Articolul 22 din Decretul legislativ nr. 95 din 2 februarie 2001 privind aplicarea Directivei 98/71/CE (GURI nr. 79 din 4 aprilie 2001, denumit în continuare „Decretul legislativ nr. 95/2001"), care a intrat în vigoare la 19 aprilie 2001, a modificat articolul 2 alineatul 1 punctul 4 din Legea nr. 633/1941, eliminând condiția privind „însușirea de a fi separabil" și adăugând pe lista operelor protejate, în cuprinsul unui nou punct 10, „operele de desen industrial care au un caracter creativ și o valoare artistică intrinsece".

17 Decretul legislativ nr. 164 din 12 aprilie 2001 privind aplicarea Directivei 98/71/CE (GURI nr. 106 din 9 mai 2001, denumit în continuare „Decretul legislativ nr. 164/2001"), prin adăugarea articolului 25bis la Decretul legislativ nr. 95/2001, a introdus cu titlu tranzitoriu o suspendare de 10 ani, începând cu 19 aprilie 2001, pe parcursul căreia „protecția acordată desenelor și modelelor industriale în sensul articolului 2 alineatul 1 punctul 10 din Legea [nr. 633/1941] nu este opozabilă, în mod excepțional, celor care, anterior datei respective, s-au angajat să fabrice, să ofere sau să comercializeze produse realizate după desene sau modele industriale care intraseră în domeniul public".

18 Această dispoziție a fost ulterior preluată la articolul 239 din codul italian al proprietății industriale (denumit în continuare „CPI"), care a fost promulgat în 2005.

19 Articolul 4 alineatul 4 din Decretul-lege nr. 10 din 15 februarie 2007 privind aplicarea obligațiilor comunitare și internaționale (GURI nr. 38 din 15 februarie 2007), transformat în lege prin Legea nr. 46 din 6 aprilie 2007, a suprimat în special suspendarea de 10 ani instituită prin Decretul legislativ nr. 164/2001, prin modificarea articolului 239 din CPI. Acest articol, astfel modificat, prevedea:

„Protecția acordată desenelor și modelelor industriale în sensul articolului 2 alineatul 1 punctul 10 din Legea [nr. 633/1941] nu este opozabilă produselor realizate după desene sau modele care se aflau sau au intrat în domeniul public anterior datei de intrare în vigoare a Decretului legislativ [nr. 95/2001]."

**Acțiunea principală și întrebările preliminare**

20 La 23 noiembrie 2006, Flos a formulat la Tribunale di Milano o cerere de chemare în judecată împotriva Semeraro pentru motivul că a importat din China și a comercializat în Italia lămpile denumite „Fluida", care, în opinia acesteia, imitau toate caracteristicile stilistice și estetice ale lămpii Arco, operă de design industrial în privința căreia Flos apreciază că deține drepturile patrimoniale.

21 Rezultă din decizia de trimitere că, în cadrul unei proceduri referitoare la măsurile provizorii, prealabilă procedurii pe fond care a determinat pronunțarea acestei hotărâri, s-a constatat că lampa Arco, creată în 1962 și intrată în domeniul public înainte de 19 aprilie 2001, beneficia de protecția prin dreptul de autor pentru operele de design industrial în temeiul Legii nr. 663/1941, astfel cum a fost modificată prin Decretul legislativ nr. 95/2001, și că modelul de lampă importat de Semeraro „imita fidel toate caracteristicile stilistice și estetice" ale acestei lămpi. Prin urmare, prin ordonanța din 29 decembrie 2006, judecătorul delegat cu luarea măsurilor provizorii a dispus punerea sub sechestru a lămpilor importate și a interzis Semeraro să continue comercializarea acestora.

22 În ceea ce privește procedura pe fond, instanța de trimitere arată că, de la demararea acestei proceduri, au intervenit modificări legislative referitoare la protecția prin dreptul de autor pentru operele de design industrial, care suscită îndoieli cu privire la conformitatea acestora cu Directiva 98/71 și în special cu principiul protecției cumulate instituite prin articolul 17 din directiva menționată.

23 În principal, instanța de trimitere face referire în această privință la articolul 239 din CPI, astfel cum a fost modificat prin articolul 4 alineatul 4 din Decretul-lege nr. 10 din 15 februarie 2007.

24 În aceste circumstanțe, Tribunale di Milano a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolele 17 și 19 din Directiva [98/71] trebuie interpretate în sensul că, în aplicarea unei legi [...] a unui stat membru care – în temeiul acestei directive – a introdus în ordinea sa juridică protecția prin dreptul de autor pentru desene și modele industriale, posibilitatea conferită acestui stat membru de a stabili în mod autonom [domeniul de aplicare al acestei protecții și condițiile în care este acordată] poate cuprinde și excluderea acestei protecții în ceea ce privește desenele și modelele industriale care – deși îndeplinesc condițiile necesare pentru protecția prin dreptul de autor – trebuie considerate ca fiind intrate în domeniul public anterior datei de intrare în vigoare a dispozițiilor legale prin care s-a introdus în ordinea juridică protecția prin dreptul de autor pentru desene și modele industriale, în măsura în care acestea nu au fost niciodată înregistrate ca desene sau modele industriale sau în măsura în care înregistrarea acestora expirase deja la acea dată?

2) În cazul unui răspuns negativ la prima întrebare, articolele 17 și 19 din Directiva [98/71] trebuie interpretate în sensul că, în aplicarea unei legi naționale a unui stat membru care – în temeiul acestei directive – a introdus în ordinea sa juridică protecția prin dreptul de autor pentru desene și modele industriale, posibilitatea conferită acestui stat membru de a stabili în mod autonom [domeniul de aplicare al acestei protecții și condițiile în care este acordată] poate cuprinde și excluderea acestei protecții pentru desenele și modelele industriale care – deși îndeplinesc condițiile necesare pentru protecția prin dreptul de autor – trebuie considerate ca fiind intrate în domeniul public anterior datei de intrare în vigoare a dispozițiilor legale prin care s-a introdus în ordinea juridică internă protecţia prin dreptul de autor pentru desene și modele industriale, întrucât un terț – fără a avea permisiunea titularului dreptului de autor asupra acestor desene și modele industriale – produsese și comercializase deja pe teritoriul național produse realizate după aceste desene și modele industriale?

3) În cazul unui răspuns negativ la primele două întrebări, articolele 17 și 19 din Directiva [98/71] trebuie interpretate în sensul că, în aplicarea unei legi naționale a unui stat membru care – în temeiul acestei directive – a introdus în ordinea sa juridică protecția prin dreptul de autor pentru desene și modele industriale, posibilitatea conferită unui asemenea stat membru de a stabili în mod autonom [domeniul de aplicare al acestei protecții și condițiile în care este acordată] poate cuprinde și excluderea acestei protecții pentru desene și modele industriale care – deși îndeplinesc condițiile necesare pentru protecția prin dreptul de autor – trebuie considerate ca fiind intrate în domeniul public înainte de intrarea în vigoare a dispozițiilor legale prin care s-a introdus în ordinea juridică internă protecția prin dreptul de autor pentru desene și modele industriale, întrucât un terț – fără a avea permisiunea titularului dreptului de autor asupra acestor desene și modele industriale – produsese și comercializase deja pe teritoriul național produse realizate după aceste desene și modele industriale, atunci când această excludere este stabilită pentru o perioadă importantă (de 10 ani)?”

**Cu privire la întrebările preliminare**

*Observații introductive*

25 Semeraro și Comisia Europeană pun la îndoială relevanța articolului 19 din Directiva 98/71 în ceea ce privește soluționarea acțiunii principale, întrucât acest articol se limitează să stabilească termenul până la care statele membre trebuie să se conformeze dispozițiilor directivei menționate.

26 În această privință, trebuie subliniat că decizia de trimitere nu conține explicații referitoare la relevanța, pentru soluționarea acțiunii principale, a expirării termenului pentru transpunerea Directivei 98/71. Astfel, în motivarea prezentei cereri de pronunțare a unei hotărâri preliminare, instanța de trimitere face referire doar la articolul 17 din această directivă.

27 Așadar, trebuie să se considere că întrebările au fost adresate în principal în legătură cu articolul 17 din directiva menționată și, prin urmare, Curtea are competența de a răspunde la întrebările adresate numai din perspectiva acestui articol.

*Cu privire la prima întrebare*

28 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 17 din Directiva 98/71 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări a unui stat membru care exclude de la protecția prin dreptul de autor desenele și modelele industriale care se află sau au intrat în domeniul public anterior datei de intrare în vigoare a dispozițiilor legale prin care s-a introdus în ordi-

nea juridică internă a acestui stat o astfel de protecție, fie pentru că nu au fost niciodată înregistrate ca desene sau modele industriale, fie pentru că înregistrarea lor nu mai producea efecte la data respectivă, deși acestea îndeplineau toate condițiile necesare pentru a beneficia de o astfel de protecție.

29 Astfel, instanța de trimitere are în vedere două ipoteze, și anume, pe de o parte, ipoteza potrivit căreia desenele sau modelele industriale care, anterior datei de intrare în vigoare a reglementării naționale de transpunere a Directivei 98/71, respectiv 19 aprilie 2001, se află în domeniul public în lipsa unei înregistrări ca desene sau modele industriale și, pe de altă parte, ipoteza potrivit căreia, anterior acestei date, desenele sau modelele industriale au intrat în domeniul public întrucât protecția conferită prin înregistrare a încetat să producă efecte.

30 În această privință, deși Flos a menționat în ședință că nu a înregistrat ca desen sau model industrial lampa în discuție în acțiunea principală, din decizia de trimitere nu rezultă nicio precizare cu privire la acest subiect.

31 În consecință, trebuie să se răspundă la prima întrebare luându-se în considerare cele două ipoteze menționate la punctul 29 din prezenta hotărâre. Este de competența instanței de trimitere să verifice dacă lampa amintită a fost înregistrată sau nu a fost înregistrată ca desen sau model industrial.

32 În ceea ce privește prima ipoteză, și anume aceea în care desenele sau modelele industriale nu au fost niciodată înregistrate ca atare, trebuie să se constate că, potrivit articolului 17 din Directiva 98/71, numai desenul sau modelul care face obiectul înregistrării pentru sau într-un un stat membru, în conformitate cu dispozițiile acestei directive, se poate bucura, în temeiul acesteia, de protecția acordată în temeiul legislației privind dreptul de autor din statul respectiv.

33 Rezultă că desenele sau modelele industriale care, din cauza neînregistrării, se aflau în domeniul public înainte de data de intrare în vigoare a legislației naționale de transpunere a Directivei 98/71 în ordinea juridică a unui stat membru nu intră în domeniul de aplicare al articolului menționat.

34 Cu toate acestea, nu se poate exclude posibilitatea ca protecția prin dreptul de autor a operelor care pot constitui desene sau modele industriale neînregistrate să rezulte din alte directive în materia dreptului de autor și, în special, din Directiva 2001/29, în măsura în care condițiile de aplicare a acesteia sunt îndeplinite, aspecte care trebuie verificate de instanța de trimitere.

35 În ceea ce privește a doua ipoteză, și anume cea în care desenele sau modelele industriale au intrat în domeniul public întrucât protecția conferită prin înregistrare a încetat să producă efecte, trebuie să se amintească faptul că, deși prima teză a articolului 17 din Directiva 98/71 prevede că desenul sau modelul industrial care face obiectul înregistrării pentru sau într-un stat membru se bucură deopotrivă de protecția acordată în temeiul legislației privind dreptul de autor din statul respectiv începând cu data la care desenul sau modelul industrial a fost creat sau stabilit sub orice formă, a doua teză a aceluiași articol permite statelor membre să determine domeniul de aplicare al acestei protecții și condițiile în care este acordată, inclusiv nivelul de originalitate necesar.

36 Cu toate acestea, a doua teză nu poate fi interpretată în sensul că statele membre au posibilitatea de a acorda sau de a nu acorda protecția prin dreptul de autor pentru desenul sau modelul industrial care face obiectul înregistrării pentru sau într-un stat membru, dacă acest desen sau model industrial îndeplinește condițiile de acordare menționate.

37 Astfel, rezultă în mod evident din modul de redactare a articolului 17 din această directivă și îndeosebi din folosirea termenului „deopotrivă” care se regăsește în prima teză a acestui articol că protecția prin dreptul de autor trebuie acordată tuturor desenelor sau modelelor industriale care fac obiectul înregistrării pentru sau în statul membru în cauză.

38 Voința legiuitorului Uniunii de a acorda această protecție rezultă și din considerentul (8) al Directivei 98/71 care consacră, în lipsa armonizării legislației privind drepturile de autor, principiul protecției cumulate conform legislației specifice privind protecția desenelor sau modelelor industriale și conform legislației privind drepturile de autor.

39 În plus, posibilitatea statelor membre de a determina domeniul de aplicare și condițiile în care este acordată protecția prin dreptul de autor nu poate să privească nici durata acestei protecții, întrucât această durată a făcut deja obiectul unei armonizări la nivelul Uniunii prin intermediul Directivei 93/98.

40 În această privință, articolul 1 alineatul (1) din Directiva 93/98 prevede protecția prin dreptul de autor asupra unei opere literare sau artistice în înțelesul articolului 2 din Convenția de la Berna pentru protecția operelor literare și artistice pe întreaga durată de viață a autorului și încă 70 de ani după decesul său. Articolul 10 alineatul (2) din aceeași directivă prevede că această durată se aplică tuturor operelor și obiectelor care, la 1 iulie 1995, erau protejate în cel puțin un stat membru prin dreptul de autor.

41 Rezultă că, în temeiul articolului 17 din Directiva 98/71, desenele sau modelele industriale care au făcut obiectul înregistrării pentru sau într-un stat membru și care îndeplineau condițiile de acordare a protecției prin dreptul de autor prevăzute de statele membre, în special pe cea referitoare la nivelul de originalitate, și pentru care nu s-a împlinit încă durata prevăzută la articolul 1 din Directiva 93/98 coroborat cu articolul 10 alineatul (2) din aceasta trebuie să beneficieze de protecția prin dreptul de autor acordată de acest stat membru.

42 În această privință, astfel cum a constatat Curtea la punctele 18-20 din Hotărârea din 29 iunie 1999, Butterfly Music (C-60/98, Rec., p. I-3939), rezultă în mod clar din articolul 10 alineatul (2) din Directiva 93/98 că aplicarea duratelor de protecție prevăzute de aceasta poate avea drept consecință, în statele membre a căror legislație prevede

o durată de protecție mai scurtă, protejarea din nou a operelor sau a obiectelor intrate în domeniul public. Curtea a considerat că această consecință rezultă din voința expresă a legiuitorului Uniunii și că soluția a fost reținută pentru a se atinge cât mai repede posibil obiectivul armonizării legislațiilor naționale care reglementează duratele de protecție prin dreptul de autor și prin drepturile conexe, menționat în special în considerentul (2) al aceleiași directive, și pentru a se evita ca anumite drepturi să fie stinse în anumite state membre în timp ce sunt protejate în altele.

43 Trebuie să se considere că acest raționament trebuie să se aplice și în ceea ce privește reacordarea protecției prin dreptul de autor desenelor și modelelor industriale protejate anterior printr-un alt drept de proprietate intelectuală. Astfel, în ceea ce privește considerentele (2) și (3) ale Directivei 98/71, reglementarea națională care transpune această directivă nu poate exclude, fără a aduce atingere aplicării uniforme a directivei menționate pe întregul teritoriu al Uniunii, precum și bunei funcționări a pieței interne în privința produselor care încorporează desenele sau modelele industriale, protecția prin dreptul de autor asupra desenelor sau modelelor industriale care, deși aparțineau domeniului public înainte de data intrării în vigoare a acestei reglementări, îndeplinesc în prezent toate condițiile necesare pentru a beneficia de o astfel de protecție.

44 În consecință, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 17 din Directiva 98/71 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări a unui stat membru care exclude de la protecția prin dreptul de autor acordată de acest stat membru desenele sau modelele industriale care au făcut obiectul înregistrării pentru sau într-un stat membru și care au intrat în domeniul public anterior datei de intrare în vigoare a acestei reglementări, deși acestea îndeplineau toate condițiile necesare pentru a beneficia de o astfel de protecție.

*Cu privire la a doua și la a treia întrebare*

45 Prin intermediul celei de a doua și al celei de a treia întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 17 din Directiva 98/71 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări a unui stat membru care exclude, fie pentru o perioadă importantă, și anume pentru 10 ani, fie în totalitate, de la protecția prin dreptul de autor desenele sau modelele industriale care, deși îndeplineau toate condițiile necesare pentru a beneficia de această protecție, au intrat în domeniul public anterior datei de intrare în vigoare a acestei reglementări, în privința terților care au fabricat și au comercializat pe teritoriul național produse realizate după aceste desene și modele industriale.

46 În ceea ce privește reacordarea protecției printr-un drept de proprietate intelectuală, și anume prin dreptul de autor, pentru desenele sau modelele industriale care se aflau în domeniul public, Flos, guvernul italian și Comisia, în observațiile scrise, precum și Semeraro, în ședință, susțin că această protecție poate da naștere unui conflict între, pe de o parte, interesele legitime ale titularilor, precum și ale avânzilor-cauză privind drepturile de autor și, pe de altă parte, interesele terților care acționează cu bună-credință, care s-au prevalat de caracterul liber al acestor desene sau modele industriale pentru a fabrica sau a comercializa produse realizate după acestea din urmă.

47 Desigur, o reglementare națională de transpunere a Directivei 98/71 precum Decretul legislativ nr. 164/2001, care adaugă articolul 25bis la Decretul legislativ nr. 95/2001, și articolul 239 din CPI, care stabilește o suspendare de 10 ani ce face inopozabilă protecția desenelor sau modelelor industriale în discuție unei categorii de terți care a realizat produse după aceste desene sau modele industriale înainte de 19 aprilie 2001, poate determina terții producători ai acestor produse să nutrească o încredere legitimă privind posibilitatea de a continua această exploatare.

48 Totuși, în ceea ce privește aplicarea protecției prin dreptul de autor desenelor sau modelelor industriale, Directiva 98/71 nu cuprinde, spre deosebire de articolul 10 alineatul (3) din Directiva 93/98, nicio dispoziție explicită referitoare la aplicarea sa în timp în vederea protejării drepturilor dobândite și a încrederii legitime a terților.

49 În această privință, trebuie menționat că articolul 12 alineatul (2) din Directiva 98/71, care privește continuarea actelor de exploatare a desenelor sau modelelor industriale de către persoana care le-a inițiat anterior datei intrării în vigoare a dispozițiilor naționale de transpunere a acestei directive, se referă în mod exclusiv la drepturile conferite prin înregistrarea desenului sau modelului industrial, astfel cum rezultă chiar din textul acestei dispoziții, și nu se poate, așadar, aplica protecției prin dreptul de autor.

50 Cu toate acestea, lipsa unei dispoziții care să privească în mod explicit protecția, în favoarea terților, a drepturilor dobândite și a încrederii legitime față de reacordarea protecției prin dreptul de autor, prevăzută la articolul 17 din Directiva 98/71, nu poate exclude aplicarea principiului respectării drepturilor dobândite și a principiului protecției încrederii legitime, care fac parte din principiile fundamentale ale dreptului Uniunii.

51 În această privință, trebuie amintit că, în conformitate cu principiul potrivit căruia legile de modificare a unei dispoziții legislative se aplică, cu excepția unei derogări, efectelor viitoare ale unor situații apărute sub incidența legii vechi (a se vedea în special Hotărârea din 14 aprilie 1970, Brock, 68/69, Rec., p. 171, punctul 6, Hotărârea din 10 iulie 1986, Licata/CES, 270/84, Rec., p. 2305, punctul 31, precum și Hotărârea Butterfly Music, citată anterior, punctul 24), actele realizate anterior datei de intrare în vigoare a unei legi noi rămân reglementate de legea veche. Astfel, reacordarea protecției prin dreptul de autor nu are incidență asupra actelor de exploatare realizate definitiv de un terț anterior datei la care aceste drepturi au devenit aplicabile.

52 În schimb, potrivit principiului amintit, aplicarea acestei protecții prin dreptul de autor efectelor viitoare ale unor situații care nu sunt definitiv stabilite înseamnă că aceasta are incidență asupra drepturilor unui terț de a continua exploatarea unui obiect aflat din nou sub protecția unui drept de proprietate intelectuală (a se vedea în acest sens Hotărârea Butterfly Music, citată anterior, punctul 24).

53 De asemenea, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, principiul protecției încrederii legitime nu poate fi extins într-atât încât să împiedice, în general, o nouă reglementare să se aplice efectelor viitoare ale unor situații apărute sub incidența reglementării anterioare (a se vedea în acest sens, în special, Hotărârea din 14 ianuarie 1987, Germania/Comisia, 278/84, Rec., p. 1, punctul 36, Hotărârea din 20 septembrie 1988, Spania/Consiliul, 203/86, Rec., p. 4563, punctul 19, Hotărârea din 22 februarie 1990, Busseni, C-221/88, Rec., p. I-495, punctul 35, și Hotărârea Butterfly Music, citată anterior, punctul 25).

54 În speță, statul membru în cauză a adoptat două tipuri de măsuri legislative menite să protejeze drepturile dobândite și încrederea legitimă a unei anumite categorii de terți.

55 În primul rând, în ceea ce privește măsura legislativă care prevede o perioadă tranzitorie pentru o categorie determinată de terți în scopul protejării intereselor lor legitime, rezultă din principiile respectării drepturilor dobândite și protecției încrederii legitime că articolul 17 din Directiva 98/71 nu se opune unei astfel de dispoziții dacă aceasta nu are avut drept efect amânarea pentru o perioadă importantă a aplicării noii reglementări privind protecția prin dreptul de autor a desenelor sau modelelor industriale astfel încât să împiedice aplicarea sa la data prevăzută de această directivă (a se vedea în acest sens Hotărârea Butterfly Music, citată anterior, punctele 23 și 28).

56 În această privință, aprecierea compatibilității duratei acestei perioade tranzitorii, precum și a categoriei de terți avute în vedere de măsura legislativă menționată trebuie efectuată având în vedere principiul proporționalității.

57 Astfel, măsura legislativă adoptată de statul membru în cauză trebuie să fie adecvată atingerii obiectivului urmărit de reglementarea națională și necesară în acest scop, și anume garantarea respectării echilibrului între, pe de o parte, drepturile dobândite și încrederea legitimă a terților vizați, precum și, pe de altă parte, interesele titularilor dreptului de autor. În plus, trebuie să se asigure că nu se depășește ceea ce este necesar pentru atingerea acestui echilibru.

58 În acest scop, măsura menționată nu poate fi considerată adecvată decât dacă privește o categorie de terți care se poate prevala de principiul protecției încrederii legitime, mai precis persoanele care au realizat deja acte de exploatare a desenelor sau modelelor industriale care se aflau în domeniul public la data intrării în vigoare a legislației de transpunere a articolului 17 din Directiva 98/71 în dreptul intern al statului membru în cauză.

59 În plus, o astfel de măsură legislativă ar trebui să se limiteze la perioada de utilizare a desenelor sau modelelor industriale menționate de acești terți care le este necesară fie pentru încetarea progresivă a activității în măsura în care aceasta se bazează pe utilizarea anterioară a desenelor și modelelor menționate, fie pentru epuizarea stocurilor.

60 Măsura nu depășește ceea ce este necesar pentru a garanta echilibrul drepturilor în discuție dacă nu amână acordarea protecției prin dreptul de autor pentru o perioadă importantă.

61 În speță, în ceea ce privește definirea categoriei de terți în privința căreia se prevede inopozabilitatea temporară a protecției prin dreptul de autor, dispozițiile Decretului legislativ nr. 95/2001 și ale articolului 239 din CPI pot fi considerate adecvate din moment ce vizează numai persoanele care și-au dobândit drepturile înainte de intrarea în vigoare a dispozițiilor naționale de transpunere a Directivei 98/71.

62 În schimb, inopozabilitatea pentru o perioadă tranzitorie de 10 ani nu este justificată de necesitatea de a garanta interesele economice ale terților care acționează cu bună-credință, din moment ce rezultă că și o perioadă mai scurtă ar permite încetarea progresivă a activității în limitele utilizării anterioare a desenelor și modelelor menționate și, *a fortiori*, epuizarea stocurilor.

63 În plus, o suspendare de 10 ani a protecției prin dreptul de autor depășește ceea ce este necesar, din moment ce, prin deducerea a 10 ani din perioada de protecție a unei opere, și anume, în principiu, 70 de ani după decesul autorului, aplicarea protecției prin dreptul de autor este amânată pentru o perioadă importantă.

64 În al doilea rând, în ceea ce privește articolul 4 alineatul (4) din Decretul-lege nr. 10 din 15 februarie 2007 care elimină suspendarea și instituie inopozabilitatea nelimitată a protecției prin dreptul de autor pentru produsele create după desene sau modele industriale care se aflau în domeniul public înainte de 19 aprilie 2001, rezultă din cele de mai sus că o astfel de măsură lipsește articolul 17 din Directiva 98/71 de efectele sale, din moment ce împiedică, în general, aplicarea noii protecții, și anume protecția aferentă dreptului de autor. Această măsură nu urmărește nici limitarea categoriei de terți care se poate prevala de principiul protecției încrederii legitime. Dimpotrivă, respectiva măsură extinde aplicarea inopozabilității dreptului de autor din moment ce, potrivit acestei dispoziții, nu este necesar ca un terț să fi început exploatarea desenelor sau modelelor industriale înainte de 19 aprilie 2001.

65 Având în vedere ansamblul considerațiilor de mai sus, trebuie să se răspundă la a doua și la a treia întrebare că articolul 17 din Directiva 98/71 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări a unui stat membru care exclude, fie pentru o perioadă importantă de 10 ani, fie total, de la protecția prin dreptul de autor desenele sau modelele industriale care, deși îndeplineau toate condițiile necesare pentru a beneficia de această protecție, au intrat în domeniul public anterior datei de intrare în vigoare a acestei reglementări, în privința oricărui terț care a fabricat și a comercializat pe teritoriul național produse realizate după aceste desene și modele industriale, indiferent de data la care aceste acte au fost efectuate.

**Cu privire la cheltuielile de judecată**

66 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) declară:

**1) Articolul 17 din Directiva 98/71/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 octombrie 1998 privind protecția juridică a desenelor și modelelor industriale trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări a unui stat membru care exclude de la protecția prin dreptul de autor acordată de acest stat membru desenele sau modelele industriale care au făcut obiectul înregistrării pentru sau într-un stat membru și care au intrat în domeniul public anterior datei de intrare în vigoare a acestei reglementări, deși acestea îndeplineau toate condițiile necesare pentru a beneficia de o astfel de protecție.**

**2) Articolul 17 din Directiva 98/71 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări a unui stat membru care exclude, fie pentru o perioadă importantă de 10 ani, fie în totalitate, de la protecția prin dreptul de autor desenele sau modelele industriale care, deși îndeplineau toate condițiile necesare pentru a beneficia de această protecție, au intrat în domeniul public anterior datei de intrare în vigoare a acestei reglementări, în privința oricărui terț care a fabricat și a comercializat pe teritoriul național produse realizate după aceste desene și modele industriale, indiferent de data la care aceste acte au fost efectuate.**

Semnături